

BO'LAJAK BIOLOGIYA O'QITUVCHILARINING METODIK KOMPETENTLIGINI TAKOMILLASHTIRISHDA INNOVATSION DASTURIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING PEDOGOGIK ASOSLARI

*Salimova Sarvinoz Farxodovna, Buxoro davlat pedagogika instituti, Tabiiy fanlar
kafedrası dotsenti, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
sarvinoz8915@gmail.com*

*Shamsiyeva Shaxrizabonu Rustamovna, BuxDPI Tabiiy fanlar kafedrası
magistranti, shamsiyevashaxrizabonu@gmail.com*

Annotatsiya: Ushbu maqolada bo'lajak biologiya o'qituvchilarini metodik kompetentligini takomillashtirishning dolzarbligi, biologiya fanidan dars jarayonida innovatsion, axborot kommunikativ texnologiyalardan va zamonaviy pedagogik usullardan samarali va keng foydalanish va amaliyotga joriy etish hozirgi zamon talabi ekanligi haqida bayon etiladi.

Kalit so'zlar: innovatsion texnologiyalar, kasbiy faoliyat, axborot kommunikativ texnologiyalar, kompetentlik.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОГРАММНЫХ СРЕДСТВ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ МЕТОДИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ БИОЛОГИИ.

Салимова Сарвиноз Фарходовна, Бухарский государственный педагогический институт, доцент кафедры естественных наук, доктор философских наук в педагогических науках (PhD) sarvinoz8915@gmail.com

Шамсиева Шахризабону Рустамовна, кафедра естественных наук БухсДПИ аспирант, shamsievaashakhrizabonu@gmail.com

Аннотация: В данной статье раскрыта актуальность повышения методической компетентности будущих учителей биологии, эффективного и широкого использования и внедрения инновационных, информационно-коммуникационных технологий и современных педагогических методов в курсе преподавания биологии.

Ключевые слова: инновационные технологии, профессиональная деятельность, информационно-коммуникационные технологии, компетентность.

PEDAGOGICAL FOUNDATIONS OF USING INNOVATIVE SOFTWARE TOOLS TO IMPROVE THE METHODOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE BIOLOGY TEACHERS

Salimova Sarvinoz Farkhodovna, Bukhara State Pedagogical Institute, Associate Professor of the Department of Natural Sciences, Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD) sarvinoz8915@gmail.com

Shamsieva Shakhrizabonu Rustamovna, Department of Natural Sciences BuxDPI graduate student, shamsievaashakhrizabonu@gmail.com

Abstract: This article reveals the relevance of increasing the methodological competence of future biology teachers, the effective and widespread use and implementation of innovative,

information and communication technologies and modern pedagogical methods in the course of teaching biology.

Key words: *innovative technologies, professional activity, information and communication technologies, competence.*

Pedagogik jarayonni modernizatsiyalashning zamonaviy yondashuvlari, yangi avlod standartlarini joriy etish ustuvor maqsad va vazifalarni belgilab beradi. Bugungi kunda jamiyat kognitiv qobiliyatlari rivojlangan bitiruvchilarga qiziqish bildirmoqda. Mehnat bozorida o'z-o'zini rivojlantirish va o'zini o'zi amalga oshirishga qaratilgan ehtiyojlar egallagan bilimlar bilan ishlash, zamonaviy axborot makonida harakat qilish, samarali ishlash, samarali hamkorlik qilish, yutuqlarini adekvat baholash kabi qobiliyatlarga ega bo'lgan raqobatbardosh kadrlarga ehtiyoj oshmoqda. O'zgaruvchan dunyoda ta'lim tizimi professional universalizm - faoliyat sohalari va usullarini o'zgartirish qobiliyati kabi sifatni shakllantirishi kerak. Boshqa tomondan, jamiyatning global axborotlashuvi mavjud [1].

Bu bilimlar tizimining o'zi emas, balki shaxsning turli muammolarni samarali hal etishini ta'minlaydigan kompetensiyalar to'plamiga aylanadi. Ta'limda kompetensiyaga asoslangan yondashuv g'oyalarining paydo bo'lishi ilgari suriladi. [2]. O'smirlarga nafaqat faoliyatning muayyan sohasida ma'lum bilim, ko'nikma va ko'nikmalarni egallashga yordam beradi, ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi, bolalarni mustaqillikka undaydi, bilimlarni egallash va ularni hayotiy vaziyatlarda qo'llash. Munosabati bilan biologiya o'qituvchisi sifatida men uchun ta'limdagi davom etayotgan o'zgarishlar, ta'lim sifatini oshirish, uni kompetensiyaga asoslangan yondashuvga moslashtirish zarurati muammosi paydo bo'ldi. Zamonaviy ta'lim ta'lim jarayonini tashkil etishga an'anaviy yondashuv formatidan bu muammolarni hal qilishning samarali yo'llaridan foydalanish imkoniyati kengligi bilan farq qiladi [3].

Metodik kompetentlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan ta'lim pedagogning o'z shaxsiy manfaatlari uchun ham, jamiyat, davlat manfaatlari uchun olib boradigan faoliyatining asosiy sohalaridagi muvaffaqiyatini ta'minlovchi bilimlar va amaliy faoliyat usullarini kompleks ravishda o'zlashtirishga qaratilgan. Metodik kompetensiya o'qituvchining kasbiy o'sishining hal qiluvchi jihatlaridan biridir. Hozirgi paytda metodik kompetentlikka erishish uchun innovatsion yondashuv muhim ahamiyat kasb etadi. Ta'lim tizimida yoki o'quv faoliyatida innovatsiyalarni qo'llashda sarflangan mablag' va kuchdan imkon qadar eng yuqori natijani olish maqsadi ko'zlanadi. Innovatsiyalarning har qanday yangilikdan farqi shundaki, u boshqarish va nazorat qilishga imkon beradigan o'zgaruvchan mexanizmga ega bo'lishi zarur.

Ushbu muammoni hal qilish pedagogik vositalarni inventarizatsiya qilish va yangi yondashuvlarni izlashni talab qildi. Ushbu masala bo'yicha ilmiy-uslubiy adabiyotlarni o'rganish va tahlil qilish [4], ilg'or pedagogik amaliyotlar menga dasturning pedagogik g'oyasini shakllantirishga imkon berdi: maktabda biologiya darslarida ta'lim sifatini oshirish zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish mumkin, bu quyidagilarga qaratilgan:

- biologiyani o'rganish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni shakllantirish;
- ta'lim faoliyati uchun motivatsiyani oshirish;

- tahliliy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish;
- universal o'quv faoliyatini (UAL) shakllantirish;
- kognitiv faoliyatni faollashtirish, uni daraja farqlash asosida tashkil etish;
- talabalar salomatligini saqlash va mustahkamlash.

Maqsad: targ'ib qiluvchi zamonaviy o'qitish texnologiyalarini joriy etish ta'lim sifatini oshirish, motivatsiya berish, o'quvchilarning funktsional savodxonligi va asosiy kompetentsiyalarini rivojlantirish va o'quvchilarning potentsial qobiliyatlarini rivojlantirish.

Vazifalar:

- biologiya o'qitish sifatini oshirish uchun dasturiy vosita tanlash;
- talabalarning asosiy kompetentsiyalarini rivojlantirish;
- kasbiy kompetentsiyani oshirish;
- o'qituvchining madaniyati va innovatsion salohiyatini oshirish;
- o'qituvchining asosiy kompetentsiyalarini shakllantirish;
- o'qituvchining talabalarning individual ta'lim traektoriyalarini loyihalash, tadqiq qilish va qo'llab-quvvatlashga qo'shilishi;
- o'quv jarayoniga o'quvchiga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalari va axborot texnologiyalari joriy etish;

P.Ya. Xalperin shunday yozadi: "Ma'lum hollarda, hatto yosh bolalar asoslangan o'quv muhitida qiziqish, ular sog'lig'iga eng kichik zarar yetkazmasdan 10-12 soatlik kundalik mashqlarga osonlik bilan bardosh bera oladilar. Yashil melanxolik bolalar salomatligini buzmoqda". Har bir dars qiziqarli bo'lishi kerak. Zerikarli mashg'ulotlar ancha qisqa vaqt ichida charchoqqa olib keladi.

O'qituvchi qiziqishni turli yo'llar bilan amalga oshirishi mumkin: birinchidan, o'quv material mazmunini yanada jozibador qilish kerak bo'lgan taqdim etish shakli. Ikkinchidan, o'qituvchining shaxsiy fazilatlar bilan bog'liq. Uchinchidan, charchoqni bostiruvchi o'zaro manfaatdorlik.

Hozirda ta'lim sifati va samaradorligini rivojlantirishda bo'lajak biologiya o'qituvchisining innovatsion yondashuv asosida metodik kompetentligini rivojlantirishda axborot va kompyuter texnologiyalaridan samarali foydalanish imkonini beruvchi bilim, ko'nikma va malakalar tizimiga ega bo'lishi lozimligini

taqozo etadi. Metodik kompetentsiya bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy o'sishi uchun mustahkam poydevor bo'lib xizmat qiladi. U o'qitish jarayonlarini samarali rejalashtirish, amalga oshirish va baholash uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalarni o'z ichiga oladi. Kuchli metodik kompetentsiyaga ega bo'lgan o'qituvchi o'quvchilarning individual ehtiyojlarini qondira oladi, izchil dars rejalarini ishlab chiqadi, o'quvchilarning yutuqlarini to'g'ri baholaydi va rivojlanayotgan ta'lim amaliyotiga moslashadi. Bo'lajak o'qituvchilar o'z metodik kompetentsiyasini doimiy ravishda rivojlantirib borish orqali ta'limning doimiy rivojlanib borayotgan sohalarida samarali faoliyat olib borishlari.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, o'qitishning innovatsion usullari va zamonaviy texnologiyalaridan foydalanish bo'lajak o'qituvchilarga nafaqat bilim va ko'nikmalarni, balki ijodiy fikrlash qobiliyatini, moslashuvchanlik va uzluksiz rivojlanishga tayyorlikni oshirishga imkon beradi. Asosiy e'tibor o'qituvchining kasbiy o'sishi va o'zini o'zi

tarbiyalashni shakllantirish muhimligiga qaratiladi. Shunday qilib, metodik kompetensiyani rivojlantirish o'qituvchilarga o'quv jarayonining vazifalarini samarali hal qilishga va doimiy o'zgaruvchan muhitga muvaffaqiyatli moslashishga imkon beradi. Bularning barchasi zamonaviy jamiyatda yuqori sifatli ta'lim va muvaffaqiyatli pedagogik faoliyat uchun zaruriy shartdir. Innovatsion dasturiy vositalar bo'lajak biologiya o'qituvchilarining metodik kompetensiyani rivojlantirishda samarali natija beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

- 1.Salimova.S.F Shamsiyeva.Sh.R Роль инновационных технологий на уроках биологии. Муғаллим ҳам ўзликсиз билимлендириў.
- 2.Salimova.S.F Improving the professional competence of future biology teachers.
3. Salimova.S.F Ergasheva G Stages of formation of professional competence of students.
4. O'sarov.Sh.A Metodik kompetentlik bo'lajak o'qituvchining kasbiy o'sishining asosi sifatida. Fan, ta'lim va amaliyot integratsiyasi.